

ใบความรู้ เรื่อง แคว้นโบราณในดินแดนไทย (แคว้นโคตรบูรณ แคว้นทริภุชชัย)
หน่วยการเรียนรู้ที่ ๒ เรื่อง ภูมิใจในท้องถิ่น
แผนการจัดการเรียนรู้ที่ ๗ เรื่องแคว้นโบราณในดินแดนไทย (แคว้นโคตรบูรณ แคว้นทริภุชชัย)
รายวิชาประวัติศาสตร์ รหัสวิชา ส๑๔๑๐๒ ภาคเรียนที่ ๑ ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๔

แคว้นโคตรบูรณ

แคว้นโคตรบูรณ หรือ แคว้นศรีโคตรบูร พุทธศตวรรษที่ ๑๑-๑๕ (ระหว่าง พ.ศ. ๑๐๐๐-๑๕๐๐) เป็นแคว้นโบราณมีพื้นที่ครอบคลุมบริเวณสองฝั่งแม่น้ำโขงเป็นอาณาจักรโบราณทางภาคอีสานของไทย เกิดจากการรวมตัวของเมืองบริเวณสองฝั่งแม่น้ำโขงตอนกลาง ศูนย์กลางอยู่ที่จังหวัดนครพนม ครอบคลุมพื้นที่ตั้งแต่จังหวัดอุดรธานี จังหวัดหนองคาย จังหวัดบึงกาฬ จังหวัดนครพนม จังหวัดมุกดาหาร จังหวัดสกลนคร จังหวัดขอนแก่น จังหวัดหนองบัวลำภู จังหวัดอำนาจเจริญ จังหวัดอุบลราชธานีของไทย แขวงบอลิคำไซ แขวงคำม่วน แขวงสุวรรณเขต แขวงเวียงจันทน์ แขวงสาละวัน แขวงจำปาศักดิ์ แขวงอัตตะปือ และแขวงเซกองของลาว นักวิชาการบางกลุ่มเสนอว่า แคว้นโคตรบูรณอาจแผ่อณาเขตครอบคลุมไปถึงแขวงหลวงพระบาง โดยอาศัยหลักฐานทางโบราณคดีประเภทหลักหินซึ่งปรากฏที่เวียงจันทน์-นครพนมด้วย

แคว้นโคตรบูรณ ยังแผ่อิทธิพลทางการเมืองและศิลปกรรมครอบคลุมพื้นที่ทั้งหมดของภาคอีสาน พื้นที่เกือบทั้งหมดของลาว พื้นที่รอยต่อของลาว-อีสานกับกัมพูชา ในภาคอีสานและลาวนั้นมีการค้นพบหลักฐานทางโบราณคดีเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ นักวิชาการลาวและอีสานเชื่อว่าชนชาติดั้งเดิมที่อาศัยอยู่ในแคว้นศรีโคตรบูรณและสถาปนาแคว้นอาจเป็นชาวลาว ข่า ขอม ภูไท ไย้ จาม และชาติพันธุ์ดั้งเดิมอื่น ๆ ที่อาศัยอยู่ในลาวและภาคอีสานปัจจุบันนี้ จากการค้นพบใบเสมาและหลักหินโบราณหลายสิบแห่งที่กระจายอยู่ในจังหวัดนครพนม-แขวงคำม่วน และการค้นพบหลักหินและใบเสมาใต้พื้นดินจำนวนมากถึง ๔๗๓ หลัก ที่กระจุกตัวอยู่บริเวณหอหลักเมืองเวียงจันทน์ ตลอดจนการค้นพบซากกำแพงหินยักษ์ซึ่งสร้างจากฝีมือมนุษย์ที่แขวงคำม่วน หลักฐานทางโบราณคดีที่สำคัญ ได้แก่ พระธาตุพนม ซึ่งเป็นที่เคารพบูชาของคนสองฝั่งแม่น้ำโขงจนถึงปัจจุบัน หลักฐานทางประวัติศาสตร์ได้ยืนยันถึงความเจริญรุ่งเรืองของแคว้นโคตรบูรณอย่างมาก มีวัฒนธรรมและความเชื่อที่หลากหลาย นับถือเทพและพญานาค และรับอิทธิพลศาสนาฮินดูมาจากเขมร แต่ต่อมาเปลี่ยนมานับถือศาสนาพุทธ

แคว้นศรีโคตรบูรณ

แหล่งที่มา/อ้างอิง

<https://th.wikipedia.org/wiki/โคตรบูรณ>

แคว้นทริภุญชัย

แคว้นทริภุญชัย หรือ ทริภุญไชย พุทธศตวรรษที่ ๑๓-๑๙ (ระหว่าง พ.ศ. ๑๒๐๖-๑๘๓๕) เป็นแคว้นมอญที่ตั้งอยู่บริเวณภาคเหนือของประเทศไทยปัจจุบัน ตำนานจามเทวีวงศ์โบราณได้บันทึกไว้ว่า ฤๅษีวาสุเทพเป็นผู้สร้างเมืองทริภุญชัยขึ้นในปี พ.ศ. ๑๒๑๐ แล้วทูลเชิญพระนางจามเทวีซึ่งเป็นเจ้าหญิงจากแคว้นละโว้ ขึ้นมาครองเมืองทริภุญชัย ในครั้งนั้นพระนางจามเทวีได้นำพระภิกษุ นักปราชญ์ และช่างศิลปะต่าง ๆ จากละโว้ขึ้นไปด้วยเป็นจำนวนมากราวหมื่นคน พระนางได้ทำนุบำรุงและก่อสร้างบ้านเมือง ทำให้เมืองทริภุญชัย (ลำพูน) นั้นเป็นแหล่งศิลปวัฒนธรรมที่เจริญรุ่งเรืองยิ่ง ต่อมาพระนางได้สร้าง เขลางค์นคร (ลำปาง) ขึ้นอีกเมืองหนึ่งให้เป็นเมืองสำคัญ สมัยนั้นปรากฏมีการใช้ภาษามอญโบราณในศิลาจารึกของทริภุญชัย ต่อมา พ.ศ. ๑๘๒๔ พญามังรายมหาราชผู้สถาปนาแคว้นล้านนา ได้ยกกองทัพเข้ายึดเอาเมืองทริภุญชัยจากพญายีบาได้ ต่อจากนั้นแคว้นทริภุญชัยจึงสิ้นสุดลงหลังจากรุ่งเรืองมา ๖๑๘ ปี มีพระมหากษัตริย์ครองเมือง ๔๙ พระองค์

แคว้นทริภุญชัยได้พัฒนาเป็นศูนย์กลางพระพุทธศาสนาและศิลปะในดินแดนทางตอนเหนือ ดังจะเห็นจากวัดสำคัญ เช่น วัดพระธาตุทริภุญชัย วัดจามเทวี(วัดกู่กุด) และพระพิมพ์ซึ่งพบในวัดต่างๆ

ปัจจุบัน โบราณสถานสำคัญของแคว้นทริภุญชัยคือพระธาตุทริภุญไชย ที่จังหวัดลำพูน ซึ่งเป็นบริเวณที่สันนิษฐานว่าเป็นราชธานีในสมัยนั้น และยังมีเมืองโบราณเวียงมโน ตำบลหนองตอง อำเภอหางดง จังหวัดเชียงใหม่ โบราณสถานที่เวียงเกาะ บ้านสองแคว อำเภอจอมทอง จังหวัดเชียงใหม่ และเวียงท่ากาน ที่ตำบลบ้านกลาง ต.สันป่าตอง จังหวัดเชียงใหม่ ได้มีการพบจารึกอักษรมอญโบราณ สมัยทริภุญไชย ราวพุทธศตวรรษที่ ๑๗ จำนวน ๗ หลัก ที่ลำพูน ปัจจุบันอยู่ที่พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติทริภุญไชย จังหวัดลำพูน บางหมู่บ้านของจังหวัดลำพูนนั้นพบว่า ยังมีคนพูดภาษามอญและอนุรักษ์วัฒนธรรมมอญอยู่

พระนางจามเทวี

แหล่งการเรียนรู้

<https://th.wikipedia.org/wiki/ทริภุญชัย>